

Genderové stereotypy v současném českém hraném filmu

BcA. František Horvát

Diplomová práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. František Horvát**
Osobní číslo: **K19536**
Studijní program: **N8209 Teorie a praxe audiovizuální tvorby**
Studijní obor: **Produkce**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **1. Teoretická část:**
Genderové stereotypy v současném českém hraném filmu
2. Praktická část:
Produkce audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 20 min, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 30 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: Jednotná formální úprava teoretické části práce, její uložení a zpřístupnění se řídí aktuální verzí příslušné směrnice rektora. Student odevzdává 1 ks fyzické (tištěné) práce v pevné vazbě. Tištěná verze práce obsahuje originální „Zadání DP/BP“ včetně příslušných podpisů a studentem podepsané Prohlášení o původnosti práce. Práce v elektronické podobě obsahuje nascanované „Zadání DP/BP“ se všemi formálními náležitostmi a také nepodepsané Prohlášení studenta o původnosti práce. Plný text elektronické verze ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) student odevzdá nahráním do IS/STAG a do příslušné složky na NAS-AAV (viz níže).

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti do podoby akademického/odborného textu.

2. Praktická část:

Přípustné varianty praktické části:

- 1) Produkce audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 20 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 2) Produkce souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.
- 3) Převod zadaného literárního scénáře celovečerního hraného filmu do technického scénáře (pojmenování obrazu – číslo, počet záběrů, délka, označení prostředí, určení doby děje, roční období, počasí apod.) Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba.

Požadované materiály praktické části (var. 1 a 2):

- a) Upoutávka, teaser či trailer na předložené audiovizuální dílo (var. 1 a 2).
- b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah 2 normostrany (var. 1, 2, 3).
- c) Anotace (var. 1, 2, 3).
- d) Technický scénář (var. 1).

e) Štábová listina (var. 1, 2, 3).

f) Grafický návrh bookletu: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1, 2).

g) Návrh filmového plakátu formát 70x100: PDF/AI, CMYK, 300dpi, texty v křivkách (var. 1).

h) Vyplněné a předané formuláře pro OSA, NFA (var. 1, 2).

i) Soubor, který obsahuje (var. 1, 2):

- Případovou studii o realizaci praktické části ve všech fázích výroby v rozsahu 2 normostrany,
- dialogovou listinu,
- synopsi (česky i anglicky) minimální rozsah 15 řádků, jen digitální verze,
- distribuční záměr,
- technický scénář,
- rozpočet filmu,
- štábovou listinu,
- natáčecí plán,
- denní dispozice,
- denní zprávy,
- seznam uzavřených smluv,
- vyúčtování filmu,
- ohlasy na film v tisku a další dle dispozic vedoucího práce.

Požadované materiály praktické části (var. 3):

Rozbor technického scénáře:

- Obsah – přehledné číslování stran celé práce,
- produkční úvaha nad realizací, předpokládaná technologie realizace, marketingová a distribuční strategie (do 5 normostran),
- scénosled,
- složky technického scénáře,
- technické listy (obsazení, podle motivů a prostředí, lokace),
- harmonogram projektu,
- natáčecí plán,
- plán postprodukce,
- rozpočet,
- finanční plán.

Výstupy: technický scénář, rozbor technického scénáře

Doporučené nástroje: excel/word, Movie Magic Scheduling/Budgeting, Gorilla

Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy dle Výrobní knihy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář "Údaje o diplomové práci studenta".

Uložení na NAS:

Ve složce na NAS-AAV, označené „Bakalářská / Magisterská práce“ uložte:

1. Teoretickou práci ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) dle specifikací výše.
2. Vytvořte podsložku Praktická práce, která bude obsahovat materiály částí a- i. Řádně nazvaný film/absolventské dílo odevzdávejte ve formátech splňujících vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací.
3. Vytvořte podsložku s názvem Katalog, která bude obsahovat "Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně": 10 kusů obrazové dokumentace praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Rozhovory, filmové studie, odborná periodika, elektronická média.

KNIŽNÍ PUBLIKACE:

FRIEDAN, Betty. *Feminine mystique*. Rozš. vyd., s novou Předmlouvou a Epilogem autorky. Praha: Pragma, 2002.

ISBN 80-720-5893-2.

BARONOVÁ, Barbora. *Ženy o ženách: intimita tvorby českého ženského filmového a literárního dokumentu*. Praha: Wo-men, 2019.

ISBN 978-80-907641-0-1.

BRUNDSON, Charlotte. *Films for women*. London: British Film Institute, 1986. ISBN 978-0851701554.

HANÁKOVÁ, Petra. *Pandořina skříňka, aneb, Co feministky provedly filmu?*. Praha: Academia, 2007. Vizuální studia.

ISBN 978-80-200-1551-8.

Vedoucí teoretické části:

Mgr. Jana Bébarová

Ateliér Audiovize

Vedoucí praktické části:

Mgr. Viktor Mayer

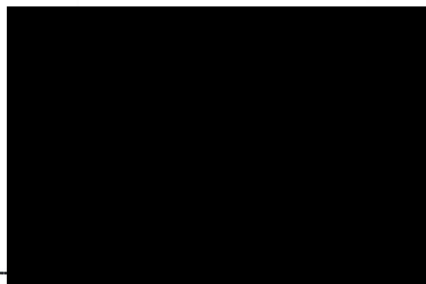
Ateliér Audiovize

Datum zadání diplomové práce:

1. prosince 2021

Termín odevzdání diplomové práce:

20. května 2022

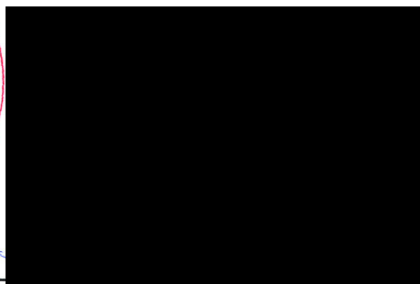

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.

děkan

L.S.

MgA. Irena Kocí, Ph.D.

vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

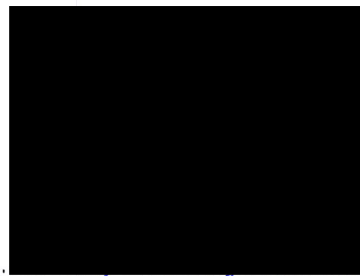
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: **29. 04. 2022**

Jméno a příjmení studenta: **BcA. František Horvát**

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce pojednává o zobrazování genderových stereotypů současného českého hraného filmu. Také zkoumá odlišný přístup debutujících režisérů a režisérek a již etablovaných tvůrců. Výzkumná část práce analyzuje čtyři vybrané tuzemské snímky (Sněží!; Karel, já a ty; LOVEní; Ženská na vrcholu), jež měly premiéru v roce 2019. Tento rok byl z hlediska návštěvnosti v oblasti národní kinematografie klíčový.

Klíčová slova: český film; gender; genderový stereotyp; hraný film; filmová analýza; Sněží; Karel, já a ty; LOVEní; Ženská na vrcholu

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the question of how contemporary Czech feature films work with the depiction of gender stereotypes as well as whether and how the approach of debuting directors and already established creators differs in this question. The research part of the thesis examines four domestic films (Snowing!; Karel, Me and You; LOVEhunt; Women at the Peak) that premiered in 2019, which was key in the field of national cinema in terms of cinema attendance.

Keywords: Czech film; gender; gender stereotypes; feature film; film analysis; Snowing!; Karel, Me and You; LOVEhunt; Women at the Peak

Mé poděkování patří Mgr. Janě Bébarové za elementární inspiraci, množství času, trpělivost, předání cenných informací k tématu i celkovou podporu. Sandře Klimešové za veškeré vynaložené úsilí, a nejen morální pomoc, při samotném vzniku diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
1 GENDER	11
1.1 VYMEZENÍ POJMU GENDER	11
1.2 GENDEROVÉ ROLE.....	12
1.3 GENDEROVÉ STEREOTYPY	12
2 SOUČASNÝ ČESKÝ FILM	14
2.1 POJEM SOUČASNÉ NÁRODNÍ KINEMATOGRAFIE.....	14
2.2 REFLEXE SOUČASNÉHO NÁRODNÍHO FILMU V ČESKÉ REPUBLICE.....	15
2.3 NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ ČESKÉ FILMY V PRŮBĚHU POSLEDNÍ DEKÁDY.....	17
2.4 ROK 2019	21
3 DEFINICE SOUBORU ZKOUMANÝCH DĚL A KRITÉRIA VÝBĚRU	24
3.1 SNĚŽÍ!	24
3.2 KAREL, JÁ A TY	25
3.3 ŽENSKÁ NA VRCHOLU	26
3.4 LOVENÍ	27
3.5 SHRNUÍ.....	28
4 ANALÝZA VYOBRAZOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ VE VYBRANÝCH AUDIOVIZUÁLNÍCH DÍLECH	30
4.1 LOVENÍ	30
4.2 ŽENSKÁ NA VRCHOLU	32
4.3 KAREL, JÁ A TY	34
4.4 SNĚŽÍ!	36
ZÁVĚR	39
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	41
SEZNAM TABULEK	47

ÚVOD

Elementárním impulsem k vytvoření mé diplomové práce byl text filmové kritičky, pedagožky a vedoucí této absolventské práce Mgr. Jany Bébarové publikovaný v odborném časopisu Cinepur. Bébarová jej otevřela srovnáním: *“1 543 842 diváků a divaček loni v českých kinech zhlédlo Ženy v běhu, tuctovou romantickou komedii o čtveřici příbuzenským poutem spjatých žen odevzdaně pádících naproti zalíbení se mužskému protějšku. O 1 541 842 méně jich vidělo Sněží!, osobitě komorní drama rovněž o čtveřici žen z jedné rodiny, které ustrnulé v čase a prostoru rozvážně hledají cestu k vzájemnému porozumění a zároveň i cestu k sobě samým. (...)”*¹ Přestože se po celou dobu studia přirozeně snažím udržet přehled o současné tuzemské tvorbě, některým titulům se de facto programově vyhýbám. Úvod výše citovaného textu mě však motivoval k většímu zájmu o nejnavštěvovanější snímek roku 2019.²

Ihned po zhlédnutí filmové ukázky *Ženy v běhu* jsem byl fascinován úryvky celovečerního snímku, které tvůrci vybrali do propagačního traileru, jenž měl jistě na diváckou návštěvnost také podstatný vliv. Věty typu: *“Ona mu nedala? Ta je ale lakomá!”*, či *“Když Tě porazím, požádáš mě o ruku”*³, pronášené z úst představitelů a představitelk hlavních postav, mě fascinovaly stejně jako některé komentáře uživatelů největší česko-slovenské filmové databáze říkající: *“Jedna vdova a tři neprovdané dcery se zdá být spíše jako začátek nějakého Kingova thrilleru, ale s postupem děje zjišťujeme, že to tak zlé, jak se zdálo na začátku, přeci jen nebude. Už se těším na dvojku.”*⁴

Jak v práci níže uvádím, rok 2019 byl pro tuzemskou kinematografii v návštěvnosti v kinech velmi významným milníkem – popisovanému komediálnímu snímku *Ženy v běhu* se podařilo dosáhnout označení nejnavštěvovanějšího českého filmu od roku 1992. Přidanou ojedinelostí takového titulu je navíc fakt, že byl tento snímek uveden jakožto celovečerní debut autora scénáře a režiséra Martina Horského. Jeho úspěšný snímek však

¹ BÉBAROVÁ, Jana. SNĚŽÍ! / NA DOBRÉ ČASY V LÁMÁNÍ STEREOTYPŮ? CINEPUR: Časopis pro moderní cinefily. Praha: Sdružení přátel Cinepuru, zapsaný spolek, 2020, 29(129). ISSN 1210-678x.

² HORÁČEK, Jakub. Ženy v běhu, Avengers a Bohemian Rhapsody. Češi utratili za vstupné do kina rekordních 2,6 miliardy. IRozhlas [online]. 15. 01. 2020 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/film/zeny-v-behu-avengers-bohemian-rhapsody_2001151412_pj

³ CINEMART. Ženy v běhu (2018) oficiální HD trailer. In: Youtube [online]. 06. 12. 2018 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=rgHQvxjk6FY>

⁴ ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. Ženy v běhu, sekce komentáře. In: ČSFD: Československá filmová databáze [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/657646-zeny-v-behu/komentare/>

svým obsahem pouze doplnil řadu fenoménu současné mainstreamové národní kinematografie, kterou můžeme obecně kategorizovat jako “romantické komedie”.

Vedle filmu vévodícímu žebříčku návštěvnosti kin bylo ve stejném roce uvedeno nejen několik žánrově a stylově obdobných snímků, ale také několik výrazných debutů pracujících odlišnou formou s tematikou lidských vztahů a vzájemného soužití. Jako příklad můžeme uvést již jmenované *Sněží!*, či například kritiky a odbornou veřejností kladně přijatý snímek Bohdana Karáska *Karel, já a ty*.

Inspirován všemi výše uvedenými poznatky a fakty jsem po mnoha společných debatách s vedoucí práce došel k definování dvou základních otázek tohoto absolventského výzkumu:

1. jak pracuje současný český film s genderovými stereotypy?
2. jak se liší přístup debutantů a debutantek a etablovaných tvůrců a tvůrkyň?

Pro co nejefektivnější přístup jsem své dvě základní otázky aplikoval na čtyři vybrané celovečerní snímky, jež měly premiéru v českých kinech v roce 2019. Dva z nich jsou celovečerními debuty autorek a autorů, dva z nich jsou díly etablovaných tvůrkyň a tvůrců. Jednotlivé rešerše, metody srovnávání a vlastního výzkumu jsem na úvod práce doplnil také definováním základních pojmů nutných pro maximální komplexnost celého výzkumu.

1 GENDER

Považuji za nezbytné alespoň stručně představit základní pojmy spojené s tématem této diplomové práce. Samotný úvod teoretické práce se tak odvíjí od pojmu, který tuzemskému rezonuje nejen v posledních dekadách.

1.1 Vymezení pojmu gender

Přestože původně slovo “gender” sloužilo v anglickém jazyce jako označení pro gramatický i živočišný “rod”, postupem času se v zahraničí i tuzemsku vyvinulo do podoby označení pro kulturně vytvořené odlišnosti mezi jednotlivými pohlavími.⁵

Dle definice českého badatele Jana Matonohy můžeme samotné slovo gender považovat za pojem, který v současném chápání světa definuje soubor kulturních a sociálních významů i charakteristik prezentovaných úměrně převažujícímu společenskému a kulturnímu nastavení mezi dvě skupiny společnosti rozdělené z konvenčního hlediska na muže a ženy.⁶

Matonohovo vysvětlení doplňuje ve své publikaci Irena Smetáčková slovy: “*Gender můžeme chápat jako sociálně utvářený soubor vlastností, chování, zájmů, vzhledu atd., který je v určité společnosti spojován s obrazem ženy nebo muže. Konkrétní náplň tohoto souboru ženských a mužských charakteristik je kulturně a historicky proměnlivá. V různých historických obdobích a v různých kulturách se očekávání vůči ženám a mužům liší. Ideální ženské a mužské charakteristiky nevyplývají z biologické přirozenosti žen a mužů, nýbrž jsou vytvářeny společností a reprodukovány prostřednictvím socializace. Nikoliv biologickým pohlavím, ale teprve socializací se z člověka stává žena či muž se vším, co k tomu v dané společnosti patří.*”⁷

Samotný pojem gender tak tedy můžeme chápat jako jakýsi sociální konstrukt, který je podmíněn z pohledu historie i kultury samotné. Zároveň však gender můžeme vnímat také jako základ principu organizace společnosti, který určuje jednotlivé instituce

⁵ Fenomén gender. Česká asociace vzdělávacích institucí, z.s. [online]. [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <http://www.cavi.cz/gender.html>

⁶ MATONOHA, Jan. Za (de)konstruktivismem: kritické koncepty (post)poststrukturalní literární a kulturní teorie. Praha: Academia, 2017. Literární řada. ISBN 978-802-0028-051.

⁷ SMETÁČKOVÁ, Irena a Klára VLKOVÁ. Gender ve škole: příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách. Praha: Otevřená společnost, 2005. ISBN 80-903-3312-5.

a diskurzy, jež staví na vybraných rozdílnostech mužů a žen.⁸ Samotné uspořádání společnosti z pohledu genderu je tak vlastně hierarchické, často systematicky znevýhodňující či zvýhodňující vybrané skupiny společnosti.⁹

1.2 Genderové role

Pojmem genderové či rodové role označujeme vlastnost a způsob jednání, který je prostřednictvím společenských norem a konvencí spojen s maskulinitou a feminitou, případně tedy s mužstvím a ženstvím.¹⁰

Rozdělení na mužství a ženství poté v rámci genderové socializace učí děti od nejnižšího věku modelům “správné dívky” a “správného chlapce” tak, jak to vybraná společnost formující podobu dětství daného jedince očekává. Jako problematické se (především v období narůstající medializace onoho tématu v několika posledních letech) jeví dělení genderových rolí na pouhá dvě biologická pohlaví – tedy na muže a ženu. Tato kategorizace totiž může exkludovat jedince, kteří se necítí být příslušníky (či snad biologicky ani nejsou) ani jedné z nich. Problematiku heteronormativního konceptu pohlaví v pouhých dvou jednotkách se zabývají vybrané teorie queer.¹¹

1.3 Genderové stereotypy

Soubor obecných společenských představ o tom, jak má vypadat a jak se má chovat žena či muž, pak můžeme označit zastřešujícím pojmem “genderový stereotyp”. Dle odborníků v tomto směru dochází k zásadním problémům vybudovaným na základě společenských představ generalizovaných na všechny příslušníky dané kategorie, bez ohledu na individuální charakteristiky jedinců. Za zvláštnost pak lze považovat fakt, že genderové stereotypy představují maskulinitu a feminitu jako rozdílné a zároveň komplementární prvky. Dle autorek Smetáčkové a Vlkové vytváří dvojice mužských a ženských rolí jakési

⁸ SMETÁČKOVÁ, Irena a KLÁRA VLKOVÁ. Gender ve škole: příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách. Praha: Otevřená společnost, 2005. ISBN 80-903-3312-5.

⁹ STRNADLOVÁ, Alice. Problematika genderu v základních školách: studijní text. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7464-198-5.

¹⁰ HRDLIČKOVÁ, Alena. Úvod do gender studies. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-41-6.

¹¹ MATONOHA, Jan. Za (de)konstruktivismem: kritické koncepty (post)poststrukturalní literární a kulturní teorie. Praha: Academia, 2017. Literární řada. ISBN 978-802-0028-051.

obdobné dvojice předsudků – aktivita (v mužské roli) a pasivita (v ženské roli), slabost a síla, či dokonce rozum a cit.¹²

Na síle obecným stereotypům nejspíš také přidává časté obhajování díky až primitivní přirozenosti – například ve formě propojení genderu a základní biologické odlišnosti mužských a ženských těl.¹³ Petr Pavlík, odkazující se ve své tezi také na Foucaulta, říká: “*Tělo kultury (a moci) nepředchází, je jimi vždy již konstituováno a regulováno ...*”¹⁴

¹² SMETÁČKOVÁ, Irena a Klára VLKOVÁ. Gender ve škole: příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách. Praha: Otevřená společnost, 2005. ISBN 80-903-3312-5.

¹³ Viz tamtéž.

¹⁴ PAVLÍK, Petr a Irena SMETÁČKOVÁ. Analýza odměňování žen a mužů ve školství: jak vzniká odlišnost v platech učitelek a učitelů? Praha: Otevřená společnost, 2006. ISBN 80-903-3316-8.

2 SOUČASNÝ ČESKÝ FILM

Tato diplomová práce se vztahuje k problematice genderových stereotypů na poli současného českého hraného filmu. Pro výše zmiňovanou celistvost základů samotné práce je tak nezbytné definovat také prostor současného českého filmu.

2.1 Pojem současné národní kinematografie

V případě, že z celkového pojmu současný český film budeme věnovat pozornost pouze označení český film, můžeme hovořit o zavedeném označení národní kinematografie, které se dle David Bordwella a Kristin Thompson ustanovilo jako součást diskursu filmové tvorby v rámci Evropy od období druhé světové války v reakci na dominanci distribuce americké filmové produkce.¹⁵

Pokud však budeme vycházet z definice tuzemského Zákona o audiovizi, můžeme pojem národní kinematografie interpretovat jako označení pro soubor audiovizuálních děl, na jehož výrobě se v rozsahu alespoň 10 % z celkových výrobních nákladů podílel producent či koproducent mající sídlo na území České republiky.¹⁶

Podle Velkého sociologického slovníku vytvořeného Sociologickým ústavem Akademie věd České republiky můžeme národní kinematografii vnímat také jako komplexnost projevů národních kultur v jejich kontextu. Lze na ni totiž nahlížet jako na institucionální a časoprostorovou oblast, která definuje vybraný soubor audiovizuálních děl, jež je možné charakterizovat určitými tendencemi stylu a tématu.¹⁷

Jako obtížnější pak může působit snaha o definici časového úseku, který vybereme pro definici slova “současný”. Jak ve své publikaci naznačuje Petr Szczepanik, můžeme vycházet z konceptu nové filmové historie, která vnímá vývoj dějin v rámci oboru jako hybridní systém, jenž se vnitřně vzájemně ovlivňuje. Za soudobé pak dle tohoto konceptu můžeme chápat vybrané období kinematografie jako produkční a institucionální

¹⁵ THOMPSON, Kristin a David BORDWELL. Dějiny filmu: přehled světové kinematografie. 2., opr. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-807-3312-077.

¹⁶ Zákon 496/2012 Sb: Zákon o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizi). In: Sbirka zákonů č. 496 / 2012. 2012, částka 186.

¹⁷ MATĚJŮ, Martin a Václav SOUKUP. Heslo Kultura. Velký sociologický slovník [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2018 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kultura>

postupy platné v daném okamžiku jejich reflexe, se kterou jsou všechny zmiňované procesy synchronní.¹⁸

V příkladu na tuzemském audiovizuálním průmyslu tak za takové období můžeme považovat časový úsek, kdy se etabloval nový ekonomický model celkové produkce a její distribuce. V užším pohledu tak lze tento příklad aplikovat na období od roku 2012, kdy se stal platný nový Zákon o audiovizu¹⁹, jenž definoval jako jeden z důležitých prvků financování tuzemské produkce finanční podporu ze strany Státního fondu kinematografie. Ve stejném období získala na významnosti participační úloha veřejnoprávní České televize. Divácký přístup a samotná distribuce se pak v tomto časovém úseku odvíjejí především od rozsáhlé infrastruktury vícesálových kin a nově se etablojících jednosálových či tzv. butikových kin.

Širší rozsah zmiňovaného časového úseku nutného k definici současného filmu však můžeme odvinout také od momentu zásadního zlomu dějin, jenž v návaznosti na dané politické změny po roce 1989 ukončil také státem organizovanou výrobu audiovizuálních děl.

2.2 Reflexe současného národního filmu v České republice

V návaznosti na výše uvedené a při snaze nezaujatě vymezit skutečně současnou podobu českého filmu tak nahlédněme na reflexe, jež jsou ke všem zmiňovaným procesům vždy nezbytně synchronní.

Po procesu vyhledávání adekvátně zaměřených textů reflektujících tuzemskou porevoluční kinematografii si nejprve dovoluji citovat úvodní perex textu Zdeňka Holého publikovaný v roce 2005 v rámci nezávislého čtrnáctideníku A2: *“Současný český film kromě produkčních podmínek strádá zejména tím, jak vytrvale zůstává zahleděný sám do sebe. To zajímavé v něm se tudíž odehrává především mimo hlavní proud, na jeho okrajích. Podobné pokušení sice hrozí i tam, nicméně na těchto ‘periferiích tvorby’ se lze setkat především se vzácným úkazem v podobě specifického autorského rukopisu.”*²⁰

¹⁸ SZCZEPANIK, Petr. Továrna Barrandov: svět filmařů a politická moc 1945-1970. [Praha]: Národní filmový archiv, [2016]. ISBN 978-80-7004-177-2.

¹⁹ Zákon 496/2012 Sb: Zákon o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizu). In: Sběrka zákonů č. 496 / 2012. 2012, částka 186.

²⁰ HOLÝ, Zdeněk. ČESKÝ FILM: KVALITA NA OKRAJÍCH. A2 [online]. 2005, 01. 08. 2005 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z:

<https://www.advojka.cz/archiv/2005/8/cesky-film-kvalita-na-okrajich>

V případě, že se podíváme na globální reflexi současného českého filmu, budeme obtížně hledat komplexní výstup v podobě knižní publikace analyzující struktury i jednotlivé prvky tohoto tématu. Odborné texty jsou povětšinou koncipovány jako nástroj reflektování pouze vybraného segmentu širšího fenoménu společenského okruhu – ať už žánru, osobnosti, či sociálního faktu. Často také publikované texty využívají jednotlivého segmentu pouze k doplnění vlastního kritického reflektování vybraného audiovizuálního díla.²¹

Jednotlivé texty věnující se reflexi současné národní kinematografie v České republice publikují periodika, jako například *Film a doba*, *Cinepur*, *Illuminate*, či například *Filmový přehled*. Ve vybraných z nich, vedle neperiodických textů reflektujících tuzemské audiovizuální prostředí, také pravidelně vycházejí komplexní texty shrnující a reflektující českou filmovou tvorbu za uplynulý rok – stojí za nimi autoři Martin Šrajer (*Filmový přehled*) a Jaromír Blažejovský (*Film a doba*). Jejich texty na základě dostupných údajů z Unie filmových distributorů obsáhle komentují uplynulý distribuční rok a místní audiovizuální tvorbu. Úryvky z jejich vybraných článků a esejí uvádím níže v této diplomové práci.

V tuzemském prostředí samozřejmě nalezneme také další žurnalisty a žurnalistky věnující se reflexi českého filmu soustavně – jako jeden příklad za všechny - nemohu vynechat Kamila Filu, absolventa oboru Teorie a dějiny filmu a audiovizuální kultury na Masarykově univerzitě v Brně, jenž v začátcích své kariéry z pozice filmového kritika a pedagoga působil v několika internetových periodikách (*Inzine*, *Filmpub*, *Moviezone*, *Filmweb* a další), na což od roku 2003 navázal jako externista měsíčníku *Cinema*, či později jako kmenový autor dvouměsíčníku *Cinepur*, online deníku *Aktuálně.cz*, či týdeníku *Respekt*. V současné době se Fila věnuje vlastnímu online projektu nazvanému “Ještě větší kritik, než jsme doufali”. Je také držitelem novinářské ceny Křepelka z roku 2013 a oficiálním Gendermanem roku 2018. Poslední zmiňované ocenění převzal od poroty za dlouhodobou snahu o srozumitelné předkládání feminismu jakožto demokratizačního hnutí.²²

²¹ PTÁČEK, Luboš a Romana VESELÁ. *Současný český a slovenský film: pluralita estetických, kulturních a ideových konceptů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2605-1.

²² FILA, Kamil. Osobní profil. In: *Ještě větší kritik, než jsme doufali* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/o-projektu/osobni-profil-kf>

2.3 Nejnavštěvovanější české filmy v průběhu poslední dekády

Jak v úvodu diplomové práce uvádím, jedním z impulsů pro volbu jejího tématu byl také fakt, že divácky nejnavštěvovanějším snímkem v roce 2019 byl film dle scénáře a v režii Martina Horského *Ženy v běhu*.

Pro co nejdůslednější pozorování vyobrazení genderových stereotypů v současném českém hraném filmu považuji za nezbytné uvést tuto práci do celkového konceptu na základě informací o návštěvnosti a celkovém počtu představení. Z dostupných údajů Unie filmových distributorů záměrně vybírám vždy pouze tři tuzemské snímky, které byly v daném roce na základě diváckých preferencí nejčastěji navštěvovanými tuzemskými tituly.

Přestože ve vybraných, dříve uvedených, úsecích této diplomové práce označuji za důležitý milník pro označování slovem “současný” několikrát zmiňovaný rok 2012 a s ním spojené legislativní změny v oblasti audiovize, domnívám se, že vymezení níže uvedeného přehledu v období poslední dekády, tedy let 2010–2020, je zárukou větší komplexnosti spojené se zárukou důslednějšího pochopení jednotlivých souvislostí. Na základě zkušeností získaných praxí jsem totiž přesvědčen, že zmiňovaný časový milník a s ním spojené změny nesly na začátku opravdu čistě legislativní charakter a dopady jejich aplikace do praxe by bylo obtížné definovat a demonstrovat.

Níže uvedený přehled divácky nejnavštěvovanějších snímků poslední dekády je sestaven z informací veřejně dostupných na webových stránkách Unie filmových distributorů.²³

Pro větší přehlednost jsou údaje koncipovány do formátu tabulky:

²³ UNIE FILMOVÝCH DISTRIBUTORŮ. *TOP50 filmů*.

Tabulka 1 Nejnavštěvovanější tuzemské snímky v letech 2010–2020

ROK PREMIÉRY	TITUL	POČET PŘEDSTAVENÍ CELKEM	POČET DIVÁKŮ A DIVAČEK CELKEM	TRŽBY CELKEM
2010	Ženy v pokušení	16 895	1 232 299	123 812 944
2010	Kajínek	10 285	790 792	83 495 208
2010	Román pro muže	9 237	484 625	52 041 125
2011	Muži v naději	13 537	852 199	94 349 896
2011	Lidice	8 801	511 064	49 581 197
2011	Perfect Days – I ženy mají své dny	5 803	199 860	23 026 896
2012	Líbáš jako ďábel	10 246	501 235	54 612 524
2012	Okresní přebor – Poslední zápas Pepika Hnátka	7 203	399 630	44 964 736
2012	Láska je láska	5 615	255 629	29 561 924
2013	Babovřesky	9 339	652 458	86 293 472
2013	Příběh Kmotra	5 622	295 683	40 317 097
2013	Čtyřlístek ve službách krále	6 384	269 546	28 774 320
2014	Tři bratři	13 077	661 378	73 549 281
2014	Babovřesky 2	6 022	245 494	31 508 187
2014	Něžné vlny	5 939	232 717	30 104 929
2015	Život je život	6 401	258 274	32 760 954

2015	Fotograf	4 761	201 053	25 636 523
2015	Vybíjená	6 621	186 438	24 747 994
2016	Anděl Páně 2	8 801	913 767	110 385 631
2016	Lída Baarová	7 484	414 732	53 140 546
2016	Teorie tygra	8 444	385 974	44 569 162
2017	Po strništi bos	10 427	505 282	64 813 015
2017	Špunti na vodě	7 677	401 979	40 924 517
2017	Masaryk	7 214	340 397	41 322 051
2018	Po čem muži touží	10 730	558 988	82 620 472
2018	Tátova volha	7 773	348 082	43 376 471
2018	Čertoviny	7 276	325 121	35 912 206
2019	Ženy v běhu	19 003	1 543 842	211 925 133
2019	Poslední aristokratka	7 376	468 416	67 630 895
2019	Přes prsty	9 156	380 422	57 056 938
2020	V síti	10 360	413 250	61 068 069
2020	Příliš osobní známost	6 262	312 807	46 406 271
2020	3Bobule	10 709	297 008	37 794 963

Z uváděných informací lze vyčíst, že mezi jednotlivými tituly v tabulce výše můžeme mezi snímky s nadprůměrnou návštěvností diváků zařadit tyto tituly: *Ženy v pokušení*, *Kajíněk*, *Román pro muže*, *Muži v naději*, *Babovřesky*, *Tři bratři*, *Anděl Páně 2*, *Po čem muži touží* a *Ženy v běhu*. Za pozoruhodný považuji fakt, že hned pět z celkem devíti výrazně navštěvovaných tuzemských filmů obsahuje ve svém názvu definici jedné ze dvou ve společnosti nejelementárnějších genderových rolí – tedy muž/muži, žena/ženy. Považuji

za důležité také zmínit, že u všech pěti uvedených snímků jsou v roli režiséra uvedeni výhradně muži.

Dále uváděný obsah této diplomové práce se bude také věnovat režisérským debutům celovečerních snímků. Při vyhodnocování informací plynoucích z výše uvedené tabulky jsem se tedy zaměřil také na skutečnost, kolik celovečerních debutů lze mezi nejúspěšnějšími tuzemskými snímky poslední dekády nalézt.

Za prvním z nich stojí režijně Radek Bajgar, původně šéfredaktor publicistiky TV NOVA, později autor a producent prvního tuzemského nekonečného seriálu *Ulice* (2005–dosud), a následně ředitel vývoje formátů stejné televizní stanice. Během své působnosti ve vedení tohoto média stál mimo jiné jako kreativní producent za seriály *Expozitura* (2008), *Dokonalý svět* (2010) či například *Soukromé pasti* (2008). V roce 2012 se stal společníkem produkční společnost Logline Production, pod kterou jako spoluscénárista a režisér vytvořil právě svůj první celovečerní snímek – *Teorii tygra* – který měl distribuční premiéru před čtyřmi lety v roce 2016.²⁴

Druhým z debutantů ve výčtu nejúspěšnějších tuzemských snímků poslední dekády je Petr Kolečko s jeho režijním debutem, k němuž sám také vytvořil scénář – *Přes prsty*. Absolvent režie a dramaturgie na pražské DAMU vstoupil po několika úspěšných divadelních dramatických tvorbách do povědomí veřejnosti v roce 2010, kdy ve spolupráci s Janem Prušinovským napsal divácky oblíbený televizní seriál *Okresní přebor* (2010), na nějž s dvouletým odstupem navázali ve variantě celovečerního snímku *Okresní přebor – Poslední zápas Pepíka Hnátky* (2012). Od těchto momentů stojí za populárními seriály, jako je například *Čtvrtá hvězda* (2014), *Trpaslík* (2017) či *MOST!* (2019). Za spolupráci na scénáři k filmu *Masaryk* (2016) získal cenu České filmové a televizní akademie Český lev. Jeho zmiňovaný režijní debut byl v tuzemských kinech uveden v létě roku 2019.²⁵

²⁴ FILMOVÝ PŘEHLED. Radek Bajgar. In: *Filmový přehled* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/72476/radek-bajgar>

²⁵ ČESKÁ TELEVIZE. Petr Kolečko. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/petr-kolecko/>

2.4 Rok 2019

Několikrát zmiňovaný rok 2019 můžeme ve specifikované dekádě tuzemské kinematografie považovat za stěžejní. V případě, že budeme počítat pouze snímky z koprodukcí, u nichž byl český vklad dominantní, můžeme dle údajů Unie filmových distributorů považovat v roce 2019 šedesát tři českých snímků uvedených tehdy v premiéře. Několik dalších desítek pak bylo dle textu Martina Šrajera uvedeno pouze na festivalech, v televizi, alternativní distribuci či online. V případě, že celkový počet sečteme, získáme nejspíše více než sto krátkometrážních i celovečerních hraných, experimentálních, animovaných a dokumentárních snímků lišících se tématem, žánrem i celkovými ambicemi.²⁶

Zajímavé však je, že dle statistik z Unie filmových distributorů v daném roce navštívilo česká kina celkem 18,3 milionu diváků a divaček, což je o 12 % více než v předchozím rekordním roce a zároveň nejvíc od roku 1992. Jak ve svém textu uvádí Jaromír Blažejovský, pouze dvě třetiny snímků uvedených do distribuce bylo distribuováno v širším měřítku. Dle Blažejovského taktéž přibylo titulů schopných vyprodat sály s několikadenním předstihem.²⁷

Ve vybraném roce diváci i kritika často oceňovali filmový debut divadelního autora a režiséra Jiřího Havelky *Vlastníci* (2019) inspirovaný původní verzí divadelní hry. Jednou z dalších předloh tuzemské kinematografie pak v témže roce byla stejnojmenná kniha iniciující vznik snímku *Národní třída* (2019) v režii Štěpána Altrichtera. V tomto filmu často vyobrazované násilí se pak stalo “ve jménu spravedlnosti” také námětem pro dva hrané tuzemské snímky s premiérou v témže roce. Prvním z nich je komedie Radka Bajgara *Teroristka* (2019), druhým oceňované drama dvojice Martina Duška a Ondřeje Provozníka *Staříci* (2019).

Za míru obsaženého násilí a jeho případné vyobrazování pak byl u svého filmu často haněn Václav Marhoul, režisér dlouho připravovaného a očekávaného snímku *Nabarvené ptáče* (2019). Ani přes rozdílné pohledy reflexe odborné veřejnosti a časté narážky na nízkou návštěvnost, která v České republice zůstala pod hranicí sta tisíc diváků a divaček, nelze

²⁶ ŠRAJER, Martin. České filmy a filmová distribuce v roce 2019. Filmový přehled [online]. 06. 01. 2020 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/revue/detail/ceske-filmy-a-filmova-distribuce-v-roce-2019>

²⁷ BLAŽEJOVSKÝ, Jaromír. Oživení v kinosále — Poznámky k domácím filmům uplynulé sezóny. *Film a doba*. Praha: Spolek přátel Filmu a doby, z. s, 2020, 1/2020(1). ISSN 0015-1068.

Marhoulovi upřít vítězství v konvenčním domácím boji s distribucí tuzemského snímku v zahraničí.

Blažejovský na závěr své rozsáhlé reflexe tuzemského filmu v roce 2019 uvádí: “*Na romantické komedie připadá skoro třetina hrané výroby a dvě třetiny veškeré návštěvnosti domácích snímků. Zároveň jsou žánrem nejopovrhovanějším. Možná je načase začít je brát vážně. Co je z hlediska kritiky špatné, je pro romantické komedie žádoucí: podobnost příběhů, předvídatelnost, product placement. Lze na ně hledět jako na fastfood, jenž patří do nákupních galerií, v jejichž multikinech mívají tyto snímky největší tržbu. Značkové zboží si pak lze koupit za rohem. (...)*”²⁸

V roce 2019 jsme tak mohli v kinech sledovat například filmový debut zkušeného televizního profesionála Jiřího Adamce *Léto s gentlemanem* (2019), dle prvního vlastního scénáře herce Jaromíra Hanzlíka. Diváky a divačky oslovila také pravděpodobně již brzy nová sváteční televizní klasika v podobě komedie *Poslední aristokratka* (2019) v režii Jiřího Vejdělka a necelé čtyři stovky tisíc diváků a divaček do kin přilákal také režijní debut Petra Kolečka *Přes prsty* (2019).²⁹

Absolutním vítězem v návštěvnosti se však za celou uvedenou dekádu i samotný rok 2019 stal snímek, nově definovaný jako nejúspěšnější český filmový debut od roku 1992, který překonal v této kategorii i dosud na první příčce usazené *Účastníky zájezdu* (2006) Jiřího Vejdělka.³⁰ Komédie, kterou za novodobou historii tuzemské kinematografie od roku 1992 viděl milionty divák/divačka už čtyřicátý druhý den od jeho premiéry – tedy v doposud nejkratší době – pod heslem “*S běháním je to úplně stejné jako v životě. Důležité je vydržet a nevzdávat se, když cíl je na dosah ...*”³¹ celkem do českých kin přilákala 1 543 842 diváků a divaček, ve vybrané dekádě se také stala snímkem s nejvyšším počtem představení.³² Tento debut Martina Horského *Ženy v běhu*, který vznikl na základě scénáře stejného autora, zmiňuje ve svém názvu i výše uvedeném

²⁸ BLAŽEJOVSKÝ, Jaromír. Oživení v kinosále — Poznámky k domácím filmům uplynulé sezóny. Film a doba. Praha: Spolek přátel Filmu a doby, z. s, 2020, 1/2020(1). ISSN 0015-1068.

²⁹ Viz tamtéž.

³⁰ VANĚK, Lukáš. Ženy v běhu válčují kina! Snímek drží český rekord v miliontém divákovi od premiéry. *Frekvence 1* [online]. 18. 03. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.frekvence1.cz/clanky/zpravy/zeny-v-behu-valcuji-kina-snimek-drzi-cesky-rekord-v-miliontem-divakovi-od-premiery.shtml>

³¹ CINEMART. Ženy v běhu. *CinemArt* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.cinemart.cz/filmy/zeny-v-behu/>

³² ČESKÁ FILMOVÁ A TELEVIZNÍ AKADEMIE. Ženy v běhu. In: *Česká filmová a televizní akademie* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskylev.cz/detail?movie=Ženy%20v%20běhu>

propagačním textu běh, jelikož popisuje matku a její tři charakterově rozdílné dcery, které se rozhodnou na počest svého zemřelého otce uběhnout v rámci rodinné štafety maraton.³³ Komedialní snímek předčil veškerá tuzemská dosavadní díla také v oblasti finálních tržeb – dle Unie Filmových distributorů jeho výtěžek dosáhl částky 211.925.133,- Kč. O téměř třetinu tak přeskočil do jeho premiéry nejmýdělnější snímek *Anděl Páně 2*, který v roce svého uvedení utržil celkem 146.653.736,- Kč. Pozoruhodným faktem však u *Žen v běhu* zůstává informace, že kromě Ceny filmových fanoušků, která se uděluje v rámci cen České filmové a televizní akademie Český lev, nezískal žádné jiné ocenění.³⁴

³³ CINEMART. *Ženy v běhu*. *CinemArt* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.cinemart.cz/filmy/zeny-v-behu/>

³⁴ ČESKÁ FILMOVÁ A TELEVIZNÍ AKADEMIE. *Ženy v běhu*. In: *Česká filmová a televizní akademie* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskylev.cz/detail?movie=Ženy%20v%20běhu>

3 DEFINICE SOUBORU ZKOUMANÝCH DĚL A KRITÉRIA VÝBĚRU

V návaznosti na všechna výše uvedená fakta si tak pro svou diplomovou práci záměrně vybírám právě ty tuzemské snímky, které byly uvedeny ve stejném roce jako po všech směrech rekordní *Ženy v běhu*.

Svůj okruh výběru nastavuji na celkem čtyři snímky, kterým se budu v této diplomové práci podrobněji věnovat. Elementárně se dají označit těmito kategorizačními prvky:

- debut, jehož režisérkou je žena
- debut, jehož režisérem je muž
- snímek, jehož režisérkou je žena s širokým portfoliem již vytvořených děl
- snímek, jehož režisérem je muž s širokým portfoliem již vytvořených děl

Má diplomová práce tak, jak definuji v jejím úvodu, má za cíl sledovat nastavení genderových stereotypů v současném českém hraném filmu. Jsem přesvědčen, že mnou vybraným okruhem snímků získává práce na kompaktnosti a větší vypovídající hodnotě.

3.1 Sněží!

Jako první ze zkoumaných titulů vybírám snímek *Sněží!*. Ten v předposledním roce minulé dekády uvedla jako svůj celovečerní debut absolventka Katedry scenáristiky a dramaturgie na FAMU Kristina Nedvědová, jež je sama také autorkou scénáře. Nedvědová v minulosti spolupracovala například také na scénáři dokumentárního snímku *Central Bus Station* (2018), jenž získal Zvláštní uznání poroty Česká radost na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava.³⁵

Bontonfilm jakožto oficiální distributor snímku *Sněží!* představuje v synopsi dílo takto: *“Sněží! je poetický film o křehkosti mezilidských vztahů a jedinečném světě uvnitř každé rodiny. Babička, matka a dvě sestry v jednom domě a na jedné zahradě.”*³⁶

³⁵ JIHLAVA. Central Bus Station. In: *Ji.hlava: Mezinárodní festival dokumentárních filmů Ji.hlava* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ji-hlava.cz/filmy/central-bus-station>

³⁶ SDRUŽENÍ ČESKÝCH FILMOVÝCH KRITIKŮ. Sněží! In: Sdružení českých filmových kritiků [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <http://filmovakritika.cz/snezi/>

Samotné dílo dle Nedvědové vznikalo celých sedm let. V roli producentky se jej ujala absolventka Katedry produkce na FAMU Jitka Kotrlová, pro niž byl film z producentského hlediska taktéž celovečerním hraným debutem. S Nedvědovou však již spolupracovala na zmiňovaném oceňovaném dokumentu v režii Tomáše Elšíka.³⁷

Distributor poskytl informaci, že film v kinech zhlédlo zhruba 3000 diváků a divaček. Jak uvádí server Filmtoro.cz, debutantský snímek je od konce roku jeho uvedení dostupný na serveru DAFilms.cz, od začátku roku 2020 pak na serveru Aerovod a od poloviny téhož roku také na mezinárodní streamovací platformě Netflix.³⁸

Snímek *Sněží!* nezískal žádné z filmových ocenění.

3.2 Karel, já a ty

V tolikrát zmiňovaných reflexích filmových děl se v roce 2019 často objevoval také široké veřejnosti nepříliš známý titul *Karel, já a Ty*. Za režii i scénářem tohoto celovečerního debutu stojí absolvent Vyšší odborné školy filmové ve Zlíně a následně Katedry scenáristiky a dramaturgie na FAMU Bohdan Karásek, do premiéry rozebíraného snímku autor dvou středometrážních filmů *Lucie* (2011) a *Milostné písně* (2013). Karásek sám snímky charakterizuje jako “bytové filmy”, což se dá jako stručné shrnutí aplikovat i na jeho celovečerní debut.³⁹

Distributor v anotaci filmu *Karel, já a ty* uvádí: “Uvěřitelný film o pauze v manželství, stálosti vztahů, empatii a mnoha dalších věcech.”⁴⁰ Je důležité zmínit, že producentsky za snímkem stojí sám Karásek, který základní finanční prostředky na jeho vznik získal v řádu několika málo sta tisíců v rámci výzvy Státního fondu kinematografie pro experimentální film. Přestože debutantský snímek vznikl v tuzemsky nestandardních podmínkách, po jeho uvedení na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech v mimosoutěžním programu se mu dostalo velmi vřelé zpětné vazby ze strany filmových novinářů a novinářek i filmových profesionálů a profesionálek. Distribuce se tak nakonec

³⁷ CZECH FILM CENTER. Jitka Kotrlová. In: *Czech Film Center* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.filmcenter.cz/cs/lide/9155-jitka-kotrlova>

³⁸ FILMTORO. Sněží! In: *Filmtoro* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://filmtoro.cz/film/snezi-2019>

³⁹ DAFILMS.CZ. Bohdan Karásek. In: *Dafilms.cz: Vaše dokumentární kino* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://dafilms.cz/director/10308-bohdan-karasek>

⁴⁰ ČFTA. Karel, já a Ty. In: *Česká filmová a televizní akademie* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskylev.cz/cz/detail?movie=Karel,%20já%20a%20ty>

ujal Marienbad Film Festival, který tímto počinem odstartoval vývoj nové distribuční platformy Marienbad Film.⁴¹

Dotázaný distributor informoval, že film během jeho kinodistribuce zhlédlo 3374 diváků a divaček. Platforma Filmtoro.cz poté udává, že je možné Karáskův celovečerní filmový debut zhlédnout od počátku třetího měsíce roku 2020 na serverech Aerovod a DAFilms. V polovině téhož roku jej zpřístupnila veřejnosti také online mutace stanice HBO, tedy HBOgo.cz.⁴²

Snímek *Karel, já a Ty* byl nominován na cenu Český lev v kategoriích pro Nejlepší scénář (Bohdan Karásek) a Hlavní herečka (Jenováfa Boková). V rámci 10. ročníku Cen české filmové kritiky udělovaných Sdružením českých filmových kritiků pak získal nominace v kategoriích Nejlepší herečka (Jenováfa Boková), Nejlepší scénář (Bohdan Karásek) a Cena innogy pro objev roku (Bohdan Karásek). Poslední zmiňovanou nominaci snímek proměnil.⁴³ Posléze v lednu roku 2021 získal Bohdan Karásek za námět, scénář a režii snímku *Karel, já a ty* také Cenu Trilobit 2021 udělovanou Českým filmovým a televizním svazem FITES.⁴⁴

3.3 Ženská na vrcholu

Prvním z výše jmenované dvojice etablovaných tvůrců, jejichž audiovizuálnímu dílu se bude tato práce věnovat, je dílo režisérky Lenky Kny. Ta se do tuzemského filmového prostředí uvedla v roce 2009 debutem *Stínu neutěčeš*. Do širšího diváckého povědomí se však zapsala později, v roce 2013, populárním snímkem *Přijde letos Ježíšek?*. Kny ve svých filmech také často zastává roli scénáristky a producentky. Po předchozích obdobných zkušenostech se v roce 2019 ujala role režisérky, spoluautorky scénáře a producentky u jejího posledního snímku *Ženská na vrcholu*. Partnerkami při tvorbě scénáře tohoto celovečerního snímku jí byla dvojice Nora K a Hana Cielová.

⁴¹ MARIENBAD FILM FESTIVAL. *Karel, já a ty*. In: *Marienbad Film Festival* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://marienbadfilmfestival.com/440-karel-ja-a-ty>

⁴² FILMTORO. *Karel, já a ty*. In: *Filmtoro* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://filmtoro.cz/film/karel-ja-a-ty>

⁴³ ČFTA. *Karel, já a Ty*. In: Česká filmová a televizní akademie [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskylev.cz/cz/detail?movie=Karel,%20já%20a%20ty>

⁴⁴ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Hlavní cenu Trilobit 2021 získali tvůrci dokumentu V síti, slavnostní předávání se kvůli pandemii konalo bez diváků. *Lidové noviny* [online]. 23. 01. 2021 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/hlavni-cenu-trilobit-2021-ziskali-tvurci-dokumentu-v-siti-slavnostni-predavani-se-kvuli-pandemii-usk.A210123_202139_In_kultura_lihem

Pro Noru K byl zkoumaný snímek prvním celovečerním scénářem, na kterém spolupracovala, předchozí zkušenosti získala především na televizním seriálu *Šeptej Nahá Stín*, u kterého se sama stala také režisérkou a který uvedla v rámci streamovací platformy Obbod TV. Třetí spoluautorka scénáře – Hana Cielová – do spolupráce na *Ženské na vrcholu* taktéž pracovala pouze s formáty televizního charakteru.

Výsledkem jejich společné tvorby je romantická komedie s adventní tematikou zasazená do prostředí slovenských Tater. Oficiální text distributora, kterým byl v tomto případě Bioscop, uvádí: „*Jsou Vánoce a rodina musí být přece pohromadě!*“

Statistiky Unie filmových distributorů ukazují, že film během jeho distribuce zhlédlo 165 558 diváků a divaček. Dle dostupných informací byl snímek uveden pro televizní diváky a divačky TV PRIMA ve druhé polovině roku 2020 a zhlédlo jej zhruba 1,6 milionů diváků a divaček. Server filmtoro.cz pak uvádí, že snímek je možné zhlédnout prostřednictvím platformy Netflix od 30. dubna 2020. Snímek *Ženská na vrcholu* nezískal žádné filmové ocenění.

3.4 LOVEní

Do dvojice etablovaných tvůrců pak jako zástupce mužů – režisérů – vybírám populárního matadora českého komediálního žánru Karla Janáka. Ten se pro svůj poslední snímek určený do kin *LOVENí* stal také jeho scénáristou.

Přestože má Janák na svém kontě několik desítek děl složených nejen z televizních filmů (např. vánoční pohádka České televize *Dvanáct měsíců*) a jeho všeobecně známých titulů, jako například teen komedie *Snowboardáci* (2004), *Raftáci* a *Ro(c)k podvrátáků* (oba 2006), které se těší vysoké divácké oblíbenosti zejména u dospívajícího publika, nalezneme v jeho portfoliu pouze jednu neproměněnou nominaci filmových/televizních cen, a to za *Korunního prince* (2015) v kategorii Nejlepší televizní film nebo minisérie Cen české filmové a televizní akademie Český lev.

V rolích producentů za snímkem *LOVENí* stojí dvojice Vojtěch Frič a Ondřej Kulhánek. Pro toto duo se Janákův snímek stal první společnou prací.

LOVENí uvedené v březnu předposledního roku zkoumané dekády dle zkrácené synopse láká na „romantickou komedii o tom, že lásky je někdy málo a někdy zase moc. Jak ale poznat toho pravého?“

Unie filmových distributorů uvádí, že po dobu uvádění film zhlédlo 151 595 diváků a divaček. Dle serveru filmtoro.cz byl snímek po osmi měsících, ke dni 6. listopadu 2019, uveden na mezinárodní videoplatformě Netflix. Dále je snímek možné vidět na serveru Voyo.cz, kde je ke zhlédnutí možný od 17. ledna 2021, či pro mobilní uživatele Google Play od 19. července 2019. *LOVENí* nezískalo žádné filmové ocenění.

3.5 Shrnutí

Pro maximální přehlednost převádím všechny výše uvedené informace k jednotlivým vybraným snímkům také do formy stručné tabulky:

Tabulka 2 Shrnutí základních informací o zkoumaných audiovizuálních dílech

Název snímku	Sněží!	Karel, já a Ty	LOVENÍ	Ženská na vrcholu
Rok uvedení	2019	2019	2019	2019
Scénář	Kristina Nedvědová	Bohdan Karásek	Karel Janák	Hana Cielová, Lenka Kny, Nora K
Režie	Kristina Nedvědová	Bohdan Karásek	Karel Janák	Lenka Kny
Producent/ka	Jitka Kotrlová	Bohdan Karásek	Ondřej Kulhánek, Vojtěch Frič	Lenka Kny
Návštěvnost v kinech (za rok 2019 v tuzemsku)	3000	3374	151 595	165 558
Přehled získaných ocenění	-	2019 – Cena české filmové kritiky - Cena Innogy pro objev roku (B. Karásek), 2021 – Cena TRILOBIT (B. Karásek)	-	-

4 ANALÝZA VYOBRAZOVÁNÍ GENDEROVÝCH STEREOTYPŮ VE VYBRANÝCH AUDIOVIZUÁLNÍCH DÍLECH

Finální část této diplomové práce se zaměřuje na motivace a zobrazování postav v jednotlivých zkoumaných snímcích. Jelikož filmy debutantů na základě mého průzkumu vykazují větší míru odlišností od postupů dvou výše zmiňovaných etablovaných tvůrců, záměrně pořadí jednotlivých zkoumaných audiovizuálních děl obracím do opačného řazení.

4.1 LOVEŇÍ

Za prvním zkoumaným snímkem této části diplomové práce stojí Karel Janák, známý autor televizních i kinodistribučních snímků, jenž se pro své poslední celovečerní dílo *LOVEŇÍ* zhostil jak role režiséra, tak role autora scénáře. V roce 2019 jej do kin uvedl nedlouho po premiéře výše zmiňovaného, nejvíce navštěvovaného tuzemského snímku stejného roku – *Ženy v běhu*.

Janák pro svůj snímek zvolil také žánr romantické komedie o partnerských vztazích. V úvodu nechává hlavní hrdinku Elišku zhrzeně stát u oltáře, těsně po tom, co ji opustil ženich před všemi hosty svatebního obřadu. Následně dává Janák možnost divákům a divačkám sledovat osud Elišky, která se musí z původně zamýšleného novomanželského hnízda přestěhovat někam jinam. Její dominantní až despotická matka ji tak nasměruje za Eliščiným nevlastním bratrem, se kterým hrdinka hned od prvního seznámení nesouzní. Ve vzorci konvenčního snímku obdobného charakteru následně sledujeme několik nešťastných pokusů Elišky o navázání nového vztahu, které ji ve finále přivádějí zpět tam, kde to na počátku nečekala – k jejímu novému spolubydlícímu.

Rozbor zatím posledního celovečerního snímku etablovaného tuzemského režiséra si zaslouží začít hned od prvního výstupu spojeného s distribucí snímku – traileru. Ten jednotlivé pasáže z příběhu filmu rozděluje ilustračními fotkami hlavní hrdinky s doplňujícími jednoslovnými “statusy”. Na výběr diváci a divačky při sledování traileru dostávají možnosti ze slov: odkopnutá, single, odhodlaná, lovkyně a zoufalá. Závěrečná grafická pasáž pak sumarizuje celý snímek do podoby: “#hledá se láska, zn. spěchá”.⁴⁵

⁴⁵ BONTONFILMCZ. LOVEŇÍ - oficiální TRAILER. In: *Youtube* [online]. 01.02.2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=jyof1p0klal>

Filmová kritička Kristina Roháčková ve své recenzi snímku pro iRozhlas.cz uvádí: “Když se člověk podívá na žánr české romantické komedie vcelku, zjistí, že zoufalé ženy zoufalé toužící po lásce představují jeho nejobvyklejší podžánr, snad hned po mužích všeho věku a tvaru mající velké množství sexu. Protagonistka nového snímku Karla Janáka je ukázkovou představitelkou tohoto trendu. Definuje ji zaslepující touha najít si chlapa, což ji jako jediná hnací motivace vydrží až do samotného konce, kdy už to měla dávno vyměnit za hledání způsobu, jak by mohla respektovat sebe samotnou.”⁴⁶ Jak už Roháčková ve své recenzi naznačuje, Janák ve svém *LOVENÍ* vsadil na základní postup vývoje samotného příběhu – hrdinka se v první čtvrtině snímku seznamuje s mužem, ke kterému chová často až pocity odporu a nenávisti, postupně hledá alternativy možnosti seznámení, setkává se s vybranými vedlejšími postavami, se kterými prožívá často až bizarní situace, aby nakonec došla k uvědomění, že výše definovaný nenáviděný muž ze začátku příběhu je “vlastně ten pravý”.⁴⁷ Stejně modely vývoje z dramaturgického hlediska můžeme často sledovat také u velkých až blockbusterových produkcí zahraničních studií. Tam se režisér zjevně inspiroval také pro jednotlivé detaily samotného příběhu – *LOVENÍ* divákům a divačkám dává možnost připomenout si například věhlasnou scénu hudebního vyznání na ulici z *Lásky nebeské* či ztrapnění na veřejnosti ve stylu *Deník Bridget Jonesové* (2001). V prostředí, do kterého Janák své postavy usadil, je klíčovým, avšak autorem příliš nedotaženým prvkem příběhu online aplikace určená pro seznamování. Stejně jako u velkých zahraničních romantických snímků, kde můžeme sledovat narůstající počet příběhů postavených na aplikacích typu Tinder, se i Janák snaží podobný element do svého filmu vměstnat. Zahraniční inspiraci potvrzuje také obsazením Evy Kramerové, v sousedním Slovensku známé spíše pod pseudonymem Evelyn, jež v *LOVENÍ* ztvárňuje postavu svobodomyšlné rebelky, která má provést Elišku světem single lidí. Podobné postavy v zahraničních produkcích často ztvárňuje také Kamerové vizuálně podobná Rebel Wilson. Naštěstí však zahraniční herečka není nucena autory snímků pronášet stereotypní hlášky, typu: “Když má chlap na seznamce fotku bez trička, chce sex.

⁴⁶ ROHÁČKOVÁ, Kristina. Seznamkové *LOVENÍ* Ester Geislerové aneb co je v domě, může být v zoufalé situaci klidně pro mě. *iRozhlas* [online]. 28. 03. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/film/recenze-loveni-film-ester-geislerova-karel-janak_1903281531_kro

⁴⁷ FILA, Kamil. Fila: Ester Geislerovou lituji, v novém filmu *Lovení* balí jen zamrzlé pubertáky. *Aktuálně.cz* [online]. 23. 03. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/loveni-karel-janak-ester-geislerova-film-recenze-kamil-fila/r~d9204aae4d3e11e9ad610cc47ab5f122/>

Když tam fotku nemá, chce taky sex, jen je hrozně škaredý,” jako tomu je u postavy Kramerové v Janákově snímku.

Ve všech výše uvedených zahraničních filmech se však tak často nesetkáváme s postavami bez nároků, jaké vykreslil Janák ve svém snímku. Elišku vykresluje jako postavu bez názoru, která se nechá manipulovat vlastní direktivní matkou a snaží se pouze najít jakéhosi chrabrého prince zachránce, jenž ji vysvobodí z jejího bolu – osamění.

Etablovaný režisér ve svém snímku nepřináší jakoukoli sondu do současných vztahových schémat, která lidi reálně prožívají. Jednotlivé postavy staví na archetypálních stereotypech. Možnou obhajobou tohoto faktu by mohl být z optiky autora fakt, že v případě *LOVENÍ* se Janák nedotýká vyobrazenými předsudky pouze genderové skupiny žen, ale také mužů. Například úvodní seznámení Elišky s jejím budoucím partnerem uvozují herci dle scénáře větou: *“Není autista, ale ajťák.”* Dalším příkladem hovořícím za celou míru tolerantnosti a genderové vyváženosti budiž mužská postava, s níž se Eliška seznamuje skrze online seznamku, jež na hrdinku působí jako *“konečně někdo s rozumem, vkusem, vtipem a šarmem”* – a kterou v následujících několika minutách Janák definuje jako homosexuála.

Nelze však ubrat ani míře podobné předsudkové zátěže také na ženské straně. Jako příklad za všechny může sloužit situace spojená s matkou Elišky, která vysvětluje, že její dcera už má třicet pět let a: *“to už přece nikdo nechce okoralou zeleninu”*.⁴⁸

Dle recenze Roháčkové Janák prohlásil, že se při přípravách svého snímku pokusil *“stát na chvíli ženou”*.⁴⁹ Jak však autorka říká, tímto duševním rozpoložením se mu jen podařilo vytvořit hrdinku, která se na svatbě vlastní matky líbá s nevlastním bratrem a jejíž milostné peripetie rozehrané na ploše více než sta minut v závěru na diváky a divačky působí jako – s nadsázkou řečeno – *„přirozená antikoncepce“*, stereotypní přehlídka posílení předsudků a nástroj pro vytvoření si odporu k jakémukoli vztahu.

4.2 Ženská na vrcholu

K tvorbě tuzemských romantických komedií se v roce 2019 přidala také scénáristka, režisérka a producentka Lenky Kny se svým posledním celovečerním dílem *Ženská*

⁴⁸ BONTONFILMCZ. *LOVENÍ* – oficiální TRAILER. In: *Youtube* [online]. 01.02.2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jyof1p0klaI>

⁴⁹ ROHÁČKOVÁ, Kristina. Seznamkové *LOVENÍ* Ester Geislerové aneb co je v domě, může být v zoufalé situaci klidně pro

na vrcholu. Kny na scénáři svého téměř dvouhodinového zimního snímku spolupracovala s kolegyněmi Hanou Cielovou a Norou K.

V centru jejich příběhu stojí postava svérázné svobodné matky Heleny, která pracuje jako úspěšná majitelka biokavárny v hlavním městě České republiky. Snímek vypráví její osudový výlet do slovenských Tater ve společnosti osmiletého syna Mikuláše. Jejich cílem je nejen zasněžený idylický exteriér, ale také adventní čas strávený na horách, zastírající snahu vyhnout se kontaktu s bývalým partnerem, který jim o Vánocích hrozil návštěvou. Jak distributor v anotaci snímku udává: *“vlastní roztržitostí a hře osudu se Helena ocitá ve vysokohorské chatě Samota”*.⁵⁰ Zde potkává dva muže, horského vlka a horala Richarda, a jeho bratra Miša, uznávaného člena horské služby a milovníka zábavy i dámské společnosti.

Obdobně jako výše popisovaný Janákův snímek *LOVENÍ* se Kny ve svém díle zavázala k otrockému dodržování klišé – stereotypního vzorce přechodu vztahu hlavních postav z nenávisti do lásky. Pro snížení celkové uvěřitelnosti navrch přidala velmi špatné herecké vedení, které ve filmu demonstruje hereckými výkony podávanými hluboko pod standardem, příliš viditelným product placementem a téměř infantilní průvodní skladbou.

Již samotným názvem snímku autorka Kny spolu se svými kolegyněmi naznačila lascivní dvojsmyslný charakter celého snímku. Přestože se diváci do kina nejspíše těšili na jednu vzájemnou urážku genderové skupiny za druhou, příliš se jich nedočkali. Je nutné však uznat, že několik zachovalých “vtípků” ve scénáři určitě nadšence obdobného humoru dostatečně nadchly. Ať už věta pronesená z úst místního faráře: *“Pěkná ženská dosáhne vrcholu už v základním táboře”*, prohlášení jedné z mužských postav o tom, že by s Helenou *“š... šnorchloval”*, perla Martina Dejara ve znění: *“Když chceš zvítězit, nemůžeš čumět po babách”* nebo snad závěrečný rozhovor traileru *Ženské na vrcholu* uskutečněný mezi dětmi hlavních protagonistů: *“–To víš, ženský”* – *“Ale já jsem taky ženská”* – *“A jó”* však autorky jindy často uznávaného humoru nejen v České republice završily záplavou narážek na životní styl hlavní postavy, která je vegetariánka. Nechybí tak prohlášení, že *“vegetariáni nejsou normální lidi”* či lichotky typu: *“vypadáte jako pórek”*.

⁵⁰ BIOSCOP. *Ženská na vrcholu*. In: *BIOSCOP: Distribuční společnost filmů* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z:

<https://bioscop.cz/databaza/zenska-na-vrcholu/>

Přestože zimní snímek nezobrazuje žádné sexuální scény či přímý humor narážející na tuto tematiku, hýří ve svém scénáři lacinými kategorizacemi spojenými s “dnešní moderní dobou”. Vedle podporování genderových stereotypů se autorkám scénáře podařilo primárně podporovat všeobecné archetypální stereotypy bránící se faktu, že je již rok 2022 – v jejich případě tedy rok 2019.

V krátké době před zveřejněním této diplomové práce uvedla VoD platforma HBO MAX svou celosvětovou novinku – desetidílný seriál *Minx*. Scenáristka Ellen Rapoport se v něm vrací do sedesátých let minulého století a představuje mladou feministku z USA, která se spojí s podřadným vydavatelem, aby vytvořila první erotický a zároveň feministický časopis pro ženy. V polovině série obklopila autorka hlavní hrdinku „ideálními“ manželkami dané doby. Zapálené feministce tak představila, že ženy v domácnosti z jejího pohledu do té doby neoprávněné svými manžely činit jakákoli zásadní rozhodnutí – mají právě to nejpodstatnější rozhodovací právo ve společné domácnosti, jen nevyřčené přímo, avšak skryté pod mnoho vrstev ideálních večerů, stížností na pomluvy a stylové spodní prádlo. Při sledování této epizody jsem si vybavil snímek Lenky Kny a přemýšlel, zdali se autorky nepokoušely svá elementární práva divákům a divačkám obhajovat zakrytá pod vše výše uvedené. Nutno však podotknout, že i přes důkladné hledání jakékoli spojitosti výsledek jejich snažení nadále působí spíše jako nepříliš propracovaná snaha útočit na peněženky diváků a divaček, místo přemýšlení o rovnoprávném soužití.

4.3 Karel, já a ty

V úvodu části této diplomové práce věnované kritiky oceňovanému debutu Bohdana Karáska *Karel, já a ty* si dovoluji citovat úryvek z recenze Martina Šrajera pro časopis *Film a doba*: “*Pro diváka lačného filmu, v němž se toho hodně stane a vyřeší, může být sledování Karáskova zdařilého pokusu o český mumblecore, v němž se stane málo a nevyřeší v zásadě nic, frustrující. Karel, já a ty i díky tomu, jak málo je naplňující, věrně odráží, jak žijí a přemýšlejí dnešní mladí městští intelektuálové.*”⁵¹

Jak úvodní citace naznačuje, *Karel, já a ty* je koncepčně velmi jednoduchým, avšak hluboce propracovaným dvouhodinovým konverzačním dramatem, které svým charakterem opodstatněně nutí tuzemskou reflexi používat označení *mumblecore* – tedy pojmenování pro nízkorozpočtový film, jenž vyniká přirozeným, často improvizovaným

⁵¹ ŠRAJER, Martin. –Jak se máš? –To neví. *Film a Doba*. Praha: Spolek přátel Filmu a doby, 2019, 65(4/19), 2. ISSN 0015-1068.

herectvím, natáčený v reálných prostředích a zkoumající reálné životní osudy i problémy obyčejných postav.⁵²

Karel, já a ty v elementárním základu zřetelně pojmenovává běžné situace, které souvisejí s partnerskými vztahy a přivádějí do lidských životů standardní otázky týkající se manželství, rodičovství či odlišných genderových pohledů. Jeho půdorys je postaven na vztahové ose mezi Karlem, jeho partnerkou Sašou a jejím kamarádem Dušanem. Označení klasického milostného trojúhelníku by však v tomto případě působilo značně nevhodně. Karásek na této trojici vysvětlil značně osobitý model, který mu dal možnost prezentovat odlišné názorové postoje, jež následným vzájemným střetnutím vedou ke komplexnímu uchopení celého hlavního tématu.

V expozici snímku nás celovečerní debut seznamuje se Sašou a Karlem, mladým manželským párem, který se rozhodl dočasně se odloučit a záměrně se jeden druhému vzdálit. Ústřední dvojice od tohoto rozhodnutí očekává možnost poznat, co vlastně od společného soužití očekávají, co hledají v životě a jak své manželství mohou případně zachránit. Popisovaný moment otevírá sérii Sašinych přesunů z bytu do bytu – na začátku od Karla ke kamarádce Ivě, později od Ivy k Sašině kamarádu Dušanovi a od něj finálně zpět ke Karlovi. Postava Saši odmítá cokoli plánovat a v reakci na své neustálé stěhování a vlastní neukotvené zázemí pomyslně směřuje do jakéhosi vzduchoprázdna. Intenzivní soužití s přáteli ji však vede k sebereflexi, čímž Karásek publiku zobrazuje nejen myšlenkový posun Saši, ale také její doslovný posun, jakožto moment uvědomování si vlastních životních hodnot.

Jak ve svém textu uvádí filmová kritička a pedagožka Jana Bébarová: *“Skrze názorové konfrontace všech postav Karáskův film od začátku do konce tematizuje střet racionality s emocionalitou a pragmatismu s romantismem, jejichž hlavními nositeli jsou Dušan a Saša.”*⁵³ Bébarová v textu dále vyzdvihuje nepopíratelný fakt, že snímek naprosto přirozeně osciluje mezi chvilkami a různými perspektivami života obou protagonistů, čímž je Karásek činí naprosto rovnocennými. Celou situaci oceňovaný režisér následně dokresluje za pomoci vedlejších postav – v názvu obsaženého Karla, manžela Saši, který představuje mladého učitele na pokraji vyhoření, Patrika, který otevírá kapitolu

⁵² STEJSKAL, Tomáš. Recenze: Konverzační drama s Bokovou je skromné, ve svém žánru ale ční nade vše. *Aktuálně.cz* [online]. 20. 11. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/karel-ja-ty-film-recenze/r--c2b3665e0b7311ea858fac1f6b220ee8/>

⁵³ BÉBAROVÁ, Jana. „O krizi středního věku v mladém věku“. *25fps*. 9. 1. 2019. Dostupné z: <http://25fps.cz/2019/karel-ja-a-ty/>

bezmyšlenkovitého setkání na jednu noc, dosti upjatou kamarádku Ivu, otce Saši, který matku hrdinky i ji samotnou opustil kvůli jiné ženě či bývalou Dušanovou direktivní přítelkyní Danielu.

V různých obměnách intenzity vztahových strastí Karásek na výše specifikovaných postavách vykresluje onu křehkost partnerského soužití, častou logiku postrádající nepředvídatelnost lidského chování, která přirozeně vzdoruje jakýmkoli manuálům. Karásek se vzhledem k ústřednímu tématu samozřejmě nemohl vyhnout ani rodičovství. Otázku, zda si děti (ne)pořídí se zde opakuje v několika rovinách – těch implicitních i explicitních. Otázkami přebírání a rozšiřování zodpovědností, které Bébarová ve svém textu shrnula jako: *“Mám upřednostnit rodinu a obětovat svou svobodu a osobní zájmy?”*⁵⁴, Karásek bezchybně dokreslil současnou generaci Y, již je celý snímek defacto věnován. Za nezbytné v této části považuji zmínit fakt, že přestože se specifickou otázkou rodičovství Karásek dotýká obou výše definovaných, dvou nejznámějších a nejkonvenčnějších skupin pohlaví – tedy muže a ženy – pracuje i v tomto momentu bez jakéhokoli patosu, stereotypu či standardizace, jako tomu bývá u prvních dvou zkoumaných snímků.

Karáskův celovečerní debut pro své série debat využívá publiku známé každodenní rituály – při sezení u snídaně, oběda, večeře, v kavárně, u večerního piva apod. Nenásilně tak dokresluje momenty, které většina z diváků a divaček ve svých vlastních životech zažila. Jeho komplexní pohled na roviny vztahů, vztahových krizí a jejich řešení či mezilidského soužití v rámci přátelství zasazený do zmiňovaných stereotypních situací dává pocit, že se jedná o jakýsi audiovizuální deník, možná reality show zachycenou se skutečnými představiteli. Ve skutečnosti je však jeho snímek promyšlenou prací s herci před kamerou. Technickou nedokonalost kamery samotné celovečerní debut vyvažuje vším výše uvedeným.

4.4 Sněží!

Debutantský snímek Kristiny Nedvědové *Sněží!* začíná svatbou otce dvou sester – Terezy a Petry. Ty se poté společně scházejí v domě babičky, o kterou pečuje jejich matka. Tereza propadá pocitu, že je vše ponecháno svému osudu, stejně jako babička, která dle Terezina pohledu nemá dostatek pozornosti a ztrácí tak přehled o realitě. Mladá žena

⁵⁴ Viz tamtéž.

se tak rozhoduje v domě zůstat a zajistit nápravu věcí. Neuvědomuje si však, že ne vše potřebuje opravit.⁵⁵

Několik dní – tři generace – čtyři ženy – venkov. Takto můžeme stručně definovat základní kameny, na kterých autorka staví příběhy společného, a přitom samostatného prožívání pocitu osamění, které se dle snímku může stát jakýmsi mostem k doposud dosti obtížné komunikaci a vzájemné empatii.

Ve své celovečerní prvotině Nedvědová divákům a divačkám otevírá věrný svět celistvých charakterů, pro které otázka genderu nehraje roli, přestože v samotném centru dění stojí čtveřice ženských postav. Jak zmiňuje i Bébarová, ženské postavy by mohly být nahrazeny kombinací mužů a žen, či dokonce pouze mužů, a přesto by nebylo samotné téma a jeho vyznění ovlivněno.⁵⁶ V tomto pojetí se však *Sněží!* dostává unikátní možnost reagovat na zpopularizované a konvenční chování ženských hrdinek, které jako jakousi vnitřní zkušenost poprvé získáváme již v dětství. Například na fenomén všeobecně známé *Šípkové Ruženky*, pasivně vyčkávající na záchranu od chrabrého prince, Nedvědová ve svém snímku reaguje hned v jeho expozici, kdy publiku představuje matku a babičku perspektivou dvou dcer přijíždějících do venkovského sídla – obě dvě zástupkyně starší generace totiž v daný moment spí, matka zahrabaná až po hlavu pod dekou, babička v jakési až odevzdané pozici v křesle. Podobných skrytých – až magických – prvků dle rozhovoru Nedvědové s filmovou kritičkou a pedagožkou Janou Bébarovou ve filmu nakonec příliš nezbylo, neboť přísnost dramaturgie a snaha o maximálně jasné vyjádření donutilo debutantku zůstat v co nejvíce přímé komunikaci s diváky a divačkami. Rozhodla se tak dle svých slov vyjít směrem výrazné dialogové úspornosti.⁵⁷

Nedvědová tak ve svých dlouhých a vesměs tichých obrazech přináší náhled jevu mnohým často známý – disfunkční komunikaci příbuzných. Hrdinky před vyslovením pocitů a obav povětšinou utíkají k zírání do oblak. Některé zde vyhlížejí možnost před svými problémy uletět, jiné zde vyhlížejí své životní idoly – třeba Jurije Gagarina. Na konci jejího vyprávění však odpovědi získávají právě na opačné straně – pod odrazem rozbouřených nebes na hladině vody, do které vchází pro jakousi očistu od nespokojených životů, náročných výhledů na budoucnost, obtížných partnerských vztahů i nemocí.

⁵⁵ Viz BÉBAROVÁ, Jana. SNĚŽÍ! / NA DOBRÉ ČASY V LÁMÁNÍ STEREOTYPŮ? *CINEPUR: Časopis pro moderní cinefily*. Praha:

Sdružení přátel Cinepuru, zapsaný spolek, 2020, 29(129). ISSN 1210-678x.

⁵⁶ Viz tamtéž.

⁵⁷ Viz tamtéž.

Každá z hrdinek před vypuknutím letní bouřky vyčistí dusnou atmosféru po svém. Jedna z nich začne přijímat fakt, že ani nejpreciznější úklid nepřinese útěchu od tíhy konvenčních problémů spojených se stárnutím členů a členek rodiny a náročnosti mezilidských vztahů. Druhá pochopí, že i na jiných místech, než na kterých je doposud její život umístěn, jsou stejně psychicky náročné situace, pouze zhmotněné jinak. Druhá polovina hlavních čtyř hrdinek najde po dlouhém a náročném soužití osvěžující smíření s nezměnitelnými fakty.

Zatímco u prvních dvou snímků výběru této diplomové práce můžeme v rámci charakteru dialogů hovořit spíše o přílišné (a často až zbytečné) frekvenci občas velmi prázdných vět, Nedvěďová zvolila v rámci slov tuzemsky částečně netypický minimalismus. Adekvátně tak otevřela prostor pro maximalizaci projevu hereckých dovedností představitelky všech žen snímku. Režisérka v rozhovoru s Janou Bébarovou sama vyjádřila svůj pohled na situaci spojenou s tuzemskými herečkami: *“Většina z nich už je tak unifikovaných, že nemají potřebu něco měnit, spíše se přizpůsobí tomu, co se má a co se od nich čeká. Což je hrozná škoda, protože je tu moc zajímavých hereček, které až na výjimky nemají šanci prosadit svůj názor. Nemají sebevědomí si ho vydobýt, postavit se producentovi a režisérovi, že to takto nebudou hrát. A pak se z toho stává fraška.”*⁵⁸ Pro debut tak, dle jejích slov, bylo důležité obsadit například Hanu Vagnerovou, jež je často definována jako mainstreamová herečka spjatá s jednoduchými, stereotypními ženskými postavami tuzemských masově navštěvovaných snímků. Dle Nedvěďové však v sobě Vagnerová nese velkou hloubku a sama se jako herecká osobnost velmi vyvíjí.

Prací s herečkami Nedvěďová také drobným detailem naprosto narušuje konvenční nastavení českých snímků. Zatímco u vybraných dvou snímků této práce sledujeme ženské postavy vždy maximálně upravené s dokonalým vzhledem, režisérka bez okolků divákům a divačkám nabízí pohled na často neučesané a neupravené ženy oděné do nepadnoucího oblečení – tak, aby působily autenticky.

Více než sedmiletá práce Nedvěďové na vývoji a výrobě snímku *Sněž!* přinesla na tuzemská plátna kin komplexní a promyšlené citlivé dílo okouzlené detaily náznaků. V jejím snímku nechybí reálné motivy, povznesené metafory i jednoduché obrazové detaily, které se s lehkostí sobě vlastní vyhýbají mainstreamovým praktikám divácky velmi populárních “řachand”. Nedvěďová skrze čtyři ženy udeřila do nejslabšího místa tuzemského filmu – authenticity. Přestože zde pohlaví hlavních postav nehraje žádnou roli.

⁵⁸ Viz tamtéž.

ZÁVĚR

Elementárními otázkami této diplomové práce bylo hledání odpovědi, jak pracuje současný český film s genderovými stereotypy a jak se v této otázce případně liší přístup debutantů a debutantek etablovaných tvůrců a tvůrkyň.

Rozsáhlou první část práce jsem záměrně věnoval definicím pojmů gender, genderové role, genderové stereotypy či spojením, jako jsou národní kinematografie a současná česká kinematografie. Činil jsem tak záměrně, pro co největší komplexnost celého výzkumu. Následnou pasáž jsem věnoval definici a vysvětlení rozsáhlé tabulky reflektující poslední dekádu let 2010–2020 v rámci nejnavštěvovanějších tuzemských snímků v českých kinech.

Pro samotný výzkum jsem okruh bádání konkretizoval na rok 2019, který se v oblasti české kinematografie stal významným milníkem na poli návštěvnosti kin – tuzemské audiovizuální dílo, konkrétně tedy komediální film *Ženy v běhu*, se od roku 1992 stalo nejnavštěvovanějším českým filmem.

Jako primární zdroje pro výzkum jsem poté definoval čtyři vybrané hrané snímky – prvním z nich byl celovečerní debut režisérky Kristiny Nedvědové *Sněží!*. Pole zkoumaných debutantských snímků jsem poté doplnil oceňovaným celovečerním snímkem Bohdana Karáska *Karel, já a ty*. Ze sekce etablovaných tvůrců jsem se zaměřil na dva z nich – producentku, scénáristku a režisérku Lenku Kny a její kinodistribuční snímek *Ženská na vrcholu* a také na divácky velmi oblíbeného režiséra a scenáristu Karla Janáka s jeho posledním celovečerním filmem *LOVĚní*.

U jednotlivých děl jsem se poté opakovaně zaměřoval na celkové postavení ženských a mužských postav, repliky jim do úst vložené a případné motivy, které se skrze postavy otevírají. Součástí mého bádání byla také autory a producenty nastavená prezentace díla veřejnosti ve zveřejněných filmových trailerech a upoutávkách.

Definici nejpodstatnějších poznatků z celého výzkumu bych si dovilil otevřít citací z recenze jednoho ze zkoumaných snímků od známé české filmové kritičky Mirky Spáčilové: *“Proti současné domácí epidemii romantických komedií už by se mělo v Česku očkovat.”*⁵⁹ Má práce na hledání odpovědí pro na začátku definované otázky totiž její

⁵⁹ SPÁČILOVÁ, Mirka. RECENZE: Komédie *Ženská na vrcholu* předvádí, jak ukrást velrybě legraci. *IDnes.cz* [online]. 08. 11. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/recenze-zenska-na-vrcholu-lenka-kny-anna-polivkova.A191107_512637_filmvideo_spm

ironický komentář potvrzuje. Jak se odborná veřejnost ve svých textech často shoduje, národní filmová plátna (nejen) v poslední dekádě zaplavují mainstreamové tituly, které můžeme velmi obecně kategorizovat jako “romantické komedie”. Po svém výzkumu si dovoluji potvrdit odvážnou větu redakce časopisu *Cinepur* publikovanou již v roce 2003: “Žádné kvalitní “mezi” tu nevzniká.”⁶⁰

I přes to, že byl tento text publikován před více než patnácti lety, z mého pohledu nadále platí, že jakási “propast” mezi nastavením snímků etablovaných tvůrců a tvůrkyň a debutantů a debutantek z pohledu vyobrazování genderových stereotypů zde stále zůstává. U zkoumaných filmů můžeme tuzemská mainstreamová díla zavedených režisérů a režisérek vnímat často jako přehlídku šovinistických taktik, dehonestujících motivací jednotlivých sledovaných charakterů, lascivního humoru a unifíkovánosti jednotlivých postav a témat s nimi spjatými. Vedle toho jsou zkoumané debuty ukázkou nekonvenčního přístupu otevřených a hloubkových sond do reálných lidských životů, vztahových schémat a jakési –pro mou generaci již často samozřejmé – rovnocennosti. Tyto příklady obou stran lze ,dle mého uvážení, z logiky věci obhájit možnými názorově odlišnými pohledy jednotlivých generací, či snahou o míru zalíbení se výrazné generační skupině, která otázku genderu ještě stále nepovažuje za klíčovou či jakkoli důležitou a za primární považuje zábavu v jakékoli formě – bez problémů i té nekorektní vůči generaci samotné.

⁶⁰ REDAKCE CINEPUR. HLAVNÍ PROUDY ANEB ANI RUKA NETLESKÁ. *CINEPUR: Časopis pro moderní cinefilly* [online]. Praha:

Sdružení přátel Cinepuru, zapsaný spolek, 2003, listopad 2003, 12(30), 1 [cit. 2021-01-28]. ISSN 1210-678x. Dostupné z:

<http://cinepur.cz/article.php?article=47>

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIHY

BORDWELL, David, THOMPSON, Kristin. *Dějiny filmu: přehled světové kinematografie*. 2., opr. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-807-3312-077.

HRDLIČKOVÁ, Alena. *Úvod do gender studies*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-41-6.

MATONOHA, Jan. *Za (de)konstruktivismem: kritické koncepty (post)poststrukturální literární a kulturní teorie*. Praha: Academia, 2017. Literární řada. ISBN 978-802-0028-051.

PAVLÍK, Petr a Irena SMETÁČKOVÁ. *Analýza odměňování žen a mužů ve školství: jak vzniká odlišnost v platech učitelek a učitelů?* Praha: Otevřená společnost, 2006. ISBN 80-903-3316-8.

PTÁČEK, Luboš a Romana VESELÁ. *Současný český a slovenský film: pluralita estetických, kulturních a ideových konceptů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2605-1.

SMETÁČKOVÁ, Irena a Klára VLKOVÁ. *Gender ve škole: příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách*. Praha: Otevřená společnost, 2005. ISBN 80-903-3312-5.

STRNADLOVÁ, Alice. *Problematika genderu v základních školách: studijní text*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7464-198-5.

SZCZEPANIK, Petr. *Továrna Barrandov: svět filmařů a politická moc 1945-1970*. [Praha]: Národní filmový archiv, [2016]. ISBN 978-80-7004-177-2.

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Zákon 496/2012 Sb: Zákon o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů (zákon o audiovizu). In: *Sbírka zákonů č. 496 / 2012*. 2012, částka 186.

TIŠTĚNÉ ČLÁNKY

BÉBAROVÁ, Jana. SNĚŽÍ! / NA DOBRÉ ČASY V LÁMÁNÍ STEREOTYPŮ? *CINEPUR: Časopis pro moderní cinefily*. Praha: Sdružení přátel Cinepuru, zapsaný spolek, 2020, **29**(129). ISSN 1210-678x.

BLAŽEJOVSKÝ, Jaromír. Oživení v kinosále — Poznámky k domácím filmům uplynulé sezóny. *Film a doba*. Praha: Spolek přátel Filmu a doby, z. s, 2020, 1/2020(1). ISSN 0015-1068.

REDAKCE. HLAVNÍ PROUDY ANEB ANI RUKA NETLESKÁ. *Cinepur: časopis pro moderní cinefily*. Praha, 2005, (30).

ŠRAJER, Martin. –Jak se máš? –To nevím. *Film a Doba*. Praha: Spolek přátel Filmu a doby, 2019, 65(4/19), 2. ISSN 0015-1068.

ELEKTRONICKÉ ČLÁNKY

BÉBAROVÁ, Jana. „O krizi středního věku v mladém věku“. 25fps. 9. 1. 2019. Dostupné z: <http://25fps.cz/2019/karel-ja-a-ty/>

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Hlavní cenu Trilobit 2021 získali tvůrci dokumentu V síti, slavnostní předávání se kvůli pandemii konalo bez diváků. *Lidové noviny* [online]. 23. 01. 2021 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/hlavni-cenu-trilobit-2021-ziskali-tvurci-dokumentu-v-siti-slavnostni-predavani-se-kvuli-pandemii-usk.A210123_202139_in_kultura_lihem

FILA, Kamil. Fila: Ester Geislerovou lituji, v novém filmu Lovení balí jen zamrzlé pubertáky. *Aktuálně.cz* [online]. 23. 03. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z:

<https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/loveni-karel-janak-ester-geislerova-film-recenze-kamil-fila/r~d9204aae4d3e11e9ad610cc47ab5f122/>

HOLÝ, Zdeněk. ČESKÝ FILM: KVALITA NA OKRAJÍCH. *A2* [online]. 2005, 01. 08. 2005 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2005/8/cesky-film-kvalita-na-okrajich>

HORÁČEK, Jakub. Ženy v běhu, Avengers a Bohemian Rhapsody. Češi utratili za vstupné do kina rekordních 2,6 miliardy. *IROZHlas* [online]. 15. 01. 2020 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/film/zeny-v-behu-avengers-bohemian-rhapsody_2001151412_pj

REDAKCE CINEPUR. HLAVNÍ PROUDY ANEB ANI RUKA NETLESKÁ. *CINEPUR: Časopis pro moderní cinefily* [online]. Praha: Sdružení přátel Cinepuru, zapsaný spolek, 2003, listopad 2003, 12(30), 1 [cit. 2021-01-28]. ISSN 1210-678x. Dostupné z: <http://cinepur.cz/article.php?article=47>

ROHÁČKOVÁ, Kristina. Seznamkové LOVENÍ Ester Geislerové aneb co je v domě, může být v zoufalé situaci klidně pro mě. *IROZHlas* [online]. 28. 03. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/film/recenze-loveni-film-ester-geislerova-karel-janak_1903281531_kro

SPÁČILOVÁ, Mirka. RECENZE: Komédie Ženská na vrcholu předvádí, jak ukrást velrybě legraci. *IDnes.cz* [online]. 08. 11. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/recenze-zenska-na-vrcholu-lenka-kny-anna-polivkova.A191107_512637_filmvideo_spm

STEJSKAL, Tomáš. Recenze: Konverzační drama s Bokovou je skromné, ve svém žánru ale ční nade vše. *Aktuálně.cz* [online]. 20. 11. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/karel-ja-ty-film-recenze/r~c2b3665e0b7311ea858fac1f6b220ee8/>

ŠRAJER, Martin. České filmy a filmová distribuce v roce 2019. *Filmový přehled* [online]. 06. 01. 2020 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/revue/detail/ceske-filmy-a-filmova-distribuce-v-roce-2019>

VANĚK, Lukáš. Ženy v běhu válčují kina! Snímek drží český rekord v miliontém divákovi od premiéry. *Frekvence 1* [online]. 18. 03. 2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.frekvence1.cz/clanky/zpravy/zeny-v-behu-valcuji-kina-snimek-drzi-cesky-rekord-v-miliontem-divakovi-od-premiery.shtml>

INTERNETOVÉ ZDROJE:

BIOSCOPE. Ženská na vrcholu. In: *BIOSCOPE: Distribuční společnost filmů* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://bioscop.cz/databaza/zenska-na-vrcholu/>

BONTONFILMCZ. LOVENÍ – oficiální TRAILER. In: *Youtube* [online]. 01.02.2019 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jyof1p0klaI>

CINEMART. Ženy v běhu. *CinemArt* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.cinemart.cz/filmy/zeny-v-behu/>

CINEMART. Ženy v běhu (2018) oficiální HD trailer. In: *YouTube* [online]. 06. 12. 2018 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=rgHQvxjk6FY>

CZECH FILM CENTER. Jitka Kotrlová. In: *Czech Film Center* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.filmcenter.cz/cs/lide/9155-jitka-kotrlova>

ČESKÁ FILMOVÁ A TELEVIZNÍ AKADEMIE. Ženy v běhu. In: *Česká filmová a televizní akademie* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskylev.cz/cz/detail?movie=Ženy%20v%20běhu>

ČESKÁ TELEVIZE. Petr Kolečko. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/petr-kolecko/>

ČESKOSLOVENSKÁ FILMOVÁ DATABÁZE. Ženy v běhu, sekce komentáře. In: *ČSFD: Československá filmová databáze* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/657646-zeny-v-behu/komentare/>

ČFTA. Karel, já a Ty. In: *Česká filmová a televizní akademie* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ceskylev.cz/cz/detail?movie=Karel,%20já%20a%20ty>

DAFILMS.CZ. Bohdan Karásek. In: *Dafilms.cz: Vaše dokumentární kino* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://dafilms.cz/director/10308-bohdan-karasek>

Fenomén gender. *Česká asociace vzdělávacích institucí, z.s.* [online]. [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <http://www.cavi.cz/gender.html>

FILA, Kamil. Osobní profil. In: *Ještě větší kritik, než jsme doufali* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/o-projektu/osobni-profil-kf>

FILMOVÝ PŘEHLED. Radek Bajgar. In: *Filmový přehled* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/72476/radek-bajgar>

FILMTORO. Karel, já a ty. In: *Filmtoro* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://filmtoro.cz/film/karel-ja-a-ty>

FILMTORO. Sněží! In: *Filmtoro* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://filmtoro.cz/film/snezi-2019>

MARIENBAD FILM FESTIVAL. Karel, já a ty. In: *Marienbad Film Festival* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://marienbadfilmfestival.com/440-karel-ja-a-ty>

MATĚJŮ, Martin, SOUKUP, Václav. Heslo Kultura. *Velký sociologický slovník* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2018 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kultura>

JI.HLAVA. Central Bus Station. In: *Ji.hlava: Mezinárodní festival dokumentárních filmů Ji.hlava* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.ji-hlava.cz/filmy/central-bus-station>

SDRUŽENÍ ČESKÝCH FILMOVÝCH KRITIKŮ. Sněží! In: *Sdružení českých filmových kritiků* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <http://filmovakritika.cz/snezi/>

JINÉ DOKUMENTY

UNIE FILMOVÝCH DISTRIBUTORŮ. *TOP50 filmů*. (2010–2020) <https://ufd.cz/>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Nejnavštěvovanější tuzemské snímky v letech 2010 – 2020.....	16
Tabulka 2 Shrnutí základních informací o zkoumaných audiovizuálních dílech.....	24